

2022.041

Archeologienota

Brugge Oude Gentweg 2

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

15-4-2022

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Brugge Oude Gentweg 2-Katelijnestraat 49 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Brugge, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 360m² groot en kent een onregelmatige vorm. In het zuiden grenst het aan de Katelijnestraat, in het noorden aan de Oude Gentweg. Het terrein is zo goed als volledig bebouwd, in het noordelijke deel is een kleine binnenkoer aanwezig. De bebouwing bestaat uit 1 doorlopend complex, opgedeeld in gebouw Oude Gentweg 2 in het noorden en gebouw Katelijnestraat 49 in het zuiden. Beide panden vormen momenteel één geheel en worden door de uitbater/eigenaar gebruikt als een doorlopende winkel- en tentoonstellingsruimten, met bijhorende ateliers en opslagruimtes. Er zijn geen gegevens gekend dat het gebouw zou onderkelderd zijn. De woning Katelijnestraat 49 is vastgesteld als bouwkundig erfgoed (stadswoning met houten winkelpui) en dateert van 1727.

Het plangebied behoort tot het zgn. Magdalenakwartier. Dit kwartier bevindt zich binnen de 2de stadsomwalling en is in de 13de eeuw ontstaan. De Oude Gentweg en de Katelijnestraat die het plangebied resp. in het noorden en het zuiden begrenzen, leiden beide naar een stadspoort en behoren tot de oudste straten van het kwartier. Hoe het plangebied er tijdens de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn de Katelijnestraat en de Oude Gentweg duidelijk te zien. Het plangebied wordt als volledig bebouwd aangegeven, met huizen langs beide straten. De kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 toont eenzelfde beeld. Op de kaart van Guicciardini uit 1581 is een iets andere voorstelling afgebeeld, met ter hoogte van het plangebied een huizenrij aan de Katelijnestraat, met erachter een tuin en een afsluitende muur aan de Oude Gentweg. Deze situatie is ook te zien op de Sanderuskaart uit 1641, en ook enigszins op de voor het plangebied minder gedetailleerde Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de Poppkaart uit ca. 1865 is de voormalige opdeling van het terrein nog duidelijk te zien: een grotere woning aan de Katelijnestraat, een achterliggende open ruimte (tuin?) en een aantal kleinere gebouwtjes/huizen aan de Oude Gentweg. Nadien wordt het plangebied op de oude kaarten als 1 bebouwd geheel aangeduid. Op de luchtfoto's vanaf 1971 is de huidige situatie herkenbaar. Algemeen kan gesteld worden dat het bouwblok waarin het plangebied is gelegen minstens tot de late middeleeuwen teruggaat, en dat de bebouwing zich vermoedelijk eerst concentreerde langs de Katelijnestraat, het noordelijke deel was van de 16de tot de 18de eeuw vermoedelijk in gebruik als tuin; pas in de loop van de 19de eeuw verschijnt er bebouwing langs de Oude Gentweg, nadien wordt het terrein bijna volledig bebouwd.

Nabij het plangebied zijn reeds een aantal archeologische waarnemingen gedaan. Ook ter hoogte van het plangebied wordt een gekende site aangeduid (CAI Locatie 155006, site van 1ha groot die zich naar het noordwesten en vooral zuidoosten uitstrekt) aangeduid, maar het onderzoek situeerde zich in werkelijkheid een eindje naar het zuidoosten, op het terrein zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Begin jaren 1980 werd op die locatie naar aanleiding van de aanleg van een ondergrondse parking een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een prehistorische laag werd

aangetroffen met daarin honderden ruwwandige scherven, een paar gegladde scherven en een twintigtal vuursteenfragmenten, te dateren in de late bronstijd-late ijzertijd. Er werd ook 100kg 15de-eeuws aardewerk aangetroffen, en vondsten uit de 16de tot 20ste eeuw. Er werden restanten van het Alexianenklooster (1470-1789) aangesneden: fundering van de muur van de pandgang, resten van een bakstenen waterput, een laag met keukenafval (15de eeuw), enkele laat- en postmiddeleeuwse afvalkuilen en een houten tonwaterput. Ook bij enkele andere onderzoeken in de buurt werd op ca. 2m diepte een laag aangetroffen in associatie met vondsten uit de metaaltijden.

Er kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting worden toegekend, voor sites met een complexe stratigrafie uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, en mogelijk zelfs met een component uit de metaaltijden op grotere diepte. Mogelijk zijn er aan de zijde van de Katelijnestraat restanten van oudere bewoning bewaard, centraal en langs de Oude Gentweg kan eerder aan oude tuinlagen gedacht worden, hoewel oudere bewoning hier ook niet uit te sluiten is. De impact van de huidige bebouwing op de archeologische sporen is ongekend.

De initiatiefnemer wenst het pand van de Oude Gentweg af te splitsen van de winkel in de Katelijnestraat en volledig om te vormen naar een ééngezinswoning. Deze werken beperken zich dus tot het noordelijke deel van het plangebied. Een klein volume zal gesloopt worden en wordt bij de bestaande buitenkoer gevoegd. Deze buitenkoer zal over een oppervlakte van 41,56m² uitgegraven worden. Het terreinniveau zal hierdoor 35cm zakken, maar door aanleg van terras e.d. zal nog ca. 10cm extra uitgegraven moeten worden en dus zal de bodemingreep hier 45cm in totaal zijn. Op het gelijkvloers in de woning langs de Oude Gentweg zal de vloer uitgegraven worden over een oppervlakte van 75,39m² met een diepte van 40,5cm. Dit is gemeten van de bestaande nulpas tot de onderkant van de nieuwe betonplaat. Ook zal in de woning een nieuwe regenwaterput in PVC worden geplaatst, en een aantal nieuwe nutsleidingen. De aanleg van de regenwaterput betekent een diepere uitgraving (ca. 2m diep op een oppervlakte van ca. 4m²), de uitgravingen voor de nutsleidingen zijn smal, sleufvormig en minder diep.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet worden aangetoond. Omdat de diepte van een eventueel archeologisch niveau en de verstoringsgraad als gevolg van de huidige bebouwing niet exact gekend is, kan niet uitgemaakt worden of de geplande werken al dan niet zullen leiden tot een vernieling van archeologische sporen. Er is in dit deel van de stad al enig archeologisch onderzoek gebeurd, waaruit blijkt dat er naast een verwachting voor archeologische sporen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, ook sites uit de metaaltijden kunnen aangesneden worden.

Tegenover de hoge archeologische verwachting dient echter de beperkte aard van de geplande bodemingrepen te worden afgewogen. De werken vinden enkel plaats in het noordelijke deel van het plangebied en gaan over een oppervlakte van 116,95m² maximaal 45cm diep; de enige diepere ingreep betreft de aanleg van de regenwaterput. Enerzijds is er dus een ingreep die beperkt is in diepte over een grotere oppervlakte, anderzijds is er een ingreep die heel beperkt is in oppervlakte, maar wel tamelijk diep gaat. Al bij al lijken deze beperkte bodemingrepen niet ingrijpend genoeg om een verder vooronderzoek te kunnen motiveren. Net door het beperkte karakter van de bodemingrepen, zal een verder vooronderzoek weinig relevante kennisvermeerdering opleveren. Waar de huidige verharding wordt opgebroken en tot maximaal 45cm wordt verdiept, zal ongetwijfeld nog een stabilisatie- en puinpakket aanwezig zijn onder deze verharding, naar analogie met het gros van sites in stadscontext.

De kans dat er op die beperkte diepte relevante archeologische sporen aanwezig zijn, in een voormalige tuinzone, is klein. Bij het uitgraven van de regenwaterput worden mogelijk wel archeologische sporen vernield, maar de oppervlakte van deze put is zodanig klein dat verder onderzoek ervan ook niet als relevant wordt beschouwd. Er wordt dus geen verder vooronderzoek geadviseerd in het kader van de geplande werken.

Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij het onverwacht aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens de werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.